

נועים אליעזר

דין הארון כשאין לוחות

ואל הארון תתן את העדות

(שמות כ"ה, כ"א).

ברבינו בחיי (שמות כ"ה, י"ח) כתב: "ומעתה התבונן מה נעים ומה טוב להיות לוחות העדות למטה מהם בארון, כי מהם שמענו התורה, שנאמר (דברים ה') ביום דבר ה' עמכם בהר מתוך האש. - ומה שחזר שנית ואל הארון תתן את העדות אשר אתן עליך, אזהרה שלא יהיה ארון בלא לוחות כו'. שנית ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך, אזהרה שלא יהיה ארון בלא לוחות כו'".

עיקר הארון בשביל לוחות העדות שבהם

(א) הנה ממצות כלי המקדש, לעשות ארון. - וכתב ה"מנחת חינוך" (מצוה צ"ה אות ט'), דעיקר עשיית הארון הוא כדי להניח הלוחות בתוכו. ונימוקו: "כמבואר בפרשת תרומה, ונתת אל הארון את העדות. ובפסוק במלכים (א' ח', ט') אין בארון רק שני לוחות האבנים וגו'. ובבבא בתרא פרק קמא י"ג ע"א, יש פלוגתא, רבי מאיר סובר דגם ספר תורה היה מונח בארון, ושברי לוחות היו מונחים לכולי עלמא בארון, וגם עמודים. ע"ש. מכל מקום עיקר עבור הלוחות אשר הדברות היו עליהם".

בטעם שלא עשו ארון בבית שני

(ב) והנה ה"מנחת חינוך הנ"ל הוסיף, להוכיח דבר זה. - דהנה יש להקשות, אמאי לא עשו ארון בבית שני, שנגזר בבית ראשון בימי

יאשיהו. [ויעוי' ברמב"ם (פ"ד מבית הבחירה ה"א), לענין אורים ותומים, דאף על פי שלא היו משיבין בבית שני, אפילו הכי עשו אותו כדי להשלים שמונה בגדים לכהן גדול. וכיו"ב יעווי"ש (בפ"י מכלי המקדש ה"י). ואם כן ה"נ נימא בארון]. - אלא הטעם הוא: "כי למה צריך ארון, כיון שנגזר הלוחות גם כן, אין מצוה לעשות ארון. והארון אינו מעכב כו'". עכ"ד.

בדברי רבינו בחיי

(ג) והנה כיסוד דברי ה"מנחת חינוך", מצינו בקמאי. דרבינו בחיי על התורה, פרשת תרומה (כ"ה, י"ח) כתב בפירוש כפילות המקראות [שם, פסוק ט"ז, ופסוק כ"א], שנתקשה רש"י בפסוק כ"א. "לא ידעתי למה נכפל, שהרי כבר נאמר ונתת אל הארון את העדות כו'". ע"ש]. בזה"ל: ומה שחזר שנית, ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך, אזהרה שלא יהיה ארון בלא לוחות כו'". עכ"ל. וכיו"ב כתב שם (בפסוק כ"ג) בזה"ל: "כבר נתבאר כי הארון צורך גדול היה להיות לוחות העדות מונחים בתוכו, והכפורת גם כן הוא הכסוי אשר עליו כו'". ע"ש. הרי דמעיקר דינו של הארון הוא שיהיו הלוחות מונחות בתוכו.

בדברי התוס' ר"ד ביומא נ"ג ע"ב

(ד) והנה בעיקר קושיית ה"מנחת חינוך אמאי לא עשו ארון בבית שני. - מצינו לקמאי ובתראי שעמדו בזה. יעווי"ש בתוס' ר"ד, יומא (נ"ג): שכתב: "ק"ל דאם גלה לבבל למה לא חזר עם שאר הכלים, כמפורש בעזרא שנתנו להם

כל כלי המקדש שלקחו". עכ"ל. - והרש"ש שם גם כן נתקשה בזה. ויעוי' גם כן ב"משך חכמה" (שמות כ"ה, כ"א) בפרשת תרומה, שעמד בזה. ותירצו, דהלוחות מעכבין את הארון. כעין מש"כ ה"מנחת חינוך".

דברי ה"משך חכמה"

והנה ז"ל ה"משך חכמה" שם: "הנה כל הכלים עשו במקדש שני לבד הארון, כי הלוחות נגזרו, והלוחות מעכבים הארון, ובקדשים כל מקום ששינה הכתוב לעכב, ולכן תנא ביה קרא [ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך]. דאינו ארון עד שיתן בו לוחות העדות. וכיון שבמקדש שני לא היו בו לוחות לא היה ארון". ע"ש.

דקדוק הצפנת פענח עה"ת

אמנם יעווי"ש בספר "צפנת פענח" על התורה פרשת תרומה (כ"ה, י') שכתב בזה, דהארון אינו כלל כלי שרת. ונעשה רק כדי להניח בו הלוחות. ומהאי טעמא לא עשו ארון בבית שני. ורק הכפורת היתה כלי שרת, מפני דין זריקה ביום הכיפורים. - וכבר ציינו דהדברים מפורשים במדרש הגדול (פרשת תרומה, כ"ה, ח') בזה"ל: "ועשו לי מקדש, הרי זה מצות עשה לעשות בית לה' כו', ואלו הן הדברים שהן עיקר בבנין הבית, עושין בו קודש וקודש הקדשים כו', ועושין בו שבעה כלים, מזבח וכבש לעלות בו וכיוצא וכו' לקדש ממנו ומזבח הקטורת מנורה ושולחן. אבל הארון הרי הוא ללוחות ואינו מכלי המקדש". ע"כ.



תבנית כלי שרת

עמהם במלחמה, מ"מ זהו רק עד בנין בית עולמים, שלאחר בנין שלמה גם שברי לוחות ניתנו בארון הזה, כדרשו מקרא [ב"ב י"ד]. דאין בארון רק ב' לוחות, ואין מיעוט אחר מיעוט וכו', אלא לרבות, וכמבואר כ"ז בתוס' דעירובין דף ס"ג ע"ב [ד"ה כל זמן]. א"כ נראה שארון העץ של משה לא הוכשר לדורות. וצ"ע. עכ"ד מעין החכמה.



חקרי משפט

עמותה לחקר המשפט היהודי

(ע"ר) מס' 580442473

לעמותה אישור מס הכנסה

לפי סעיף 46

לפקודת מס הכנסה.

משרד:

רח' הרב קוטלר 21 ב"ב,

טל/פקס: 03-5785091

דוא"ל:

chekermishpat@gmail.com

Chikrei Mishpat Institute
Office:

21 Harav Kotler St.

Bney Brak

Tel / fax: 03-5785091



עשיית הארון צריך לעשותו כמדה הראשונה שעשה משה רבינו.

דברי ה"מגילת אסתר" ביישוב דעת הרמב"ם

ג) ויעויי"ש בספר מגילת אסתר, שהשיב ע"ד הרמב"ן, במש"כ דעשיית הארון זהו מצוה הנוהגת לדורות, דכשיאבד או ישבר מצוה לעשותו כמדה הראשונה. והשיב ע"ד המג"א: שלעולם לא נצטרך לעשות אחרת, שאותו שעשה בצלאל קיים לדורות ולא נאבד מן העולם וגנוזה היא, וגם בשובה אלינו לא תאבד לעולם, וא"כ אין מציאות בעולם שנעשה ארון אחרת.

ראיית ה"זוהר הרקיע" שעשיית הארון נוהגת לדורות

ד) וע"ש במגילת אסתר, שהביא מזהר הרקיע שמביא ראייה שנוהגת לדורות, ממ"ש במנחות (כ"ח): "אלא מעתה הא דכתיב ועשית לך ארון עץ הכי נמי, דלך ולא לדורות". ומפורש דעשיית הארון הוי לדורות.

דחיית ה"מגילת אסתר" ראיית "זוהר הרקיע"

וע"ש במג"א שדחה ראייתו, דאין הפירוש דקפריך וכי מצוה זו אינה נוהגת לדורות, רק הפירוש הוא, וכי הארון שנעשה בימי משה לא היה ראוי להשתמש בה לדורות.

קושיית "מעין החכמה"

ובעיקר הראיה, יעויין בספר מעין החכמה (פ' תרומה, מצות עשה מ"ד, אות כ"ב) שתמה, דמאי פריך מועשית לך ארון עץ, אין הכי נמי שלא הוכשר לדורות ולא נעשה אלא לפי שעה בקבלת הלוחות אחרונות, טרם שנעשה ארון הזה ע"י בצלאל, ואח"כ ניתנו הלוחות בארון שעשה בצלאל, ואפילו למ"ד בירושלמי [ברכות פ"ב ה"ג] שני ארונות היו, שגם ארון העץ שעשה משה נשאר קיים והיו מונחים בתוכו שברי לוחות, והוא הרגיל ליסע

וכן תעשו (כ"ה, ט').

פרש"י, "כשתעשו כלי בבית עולמים כגון שולחנות ומנורות וכירות ומכונות כתבנית זו תעשו".

פלוגתא דרש"י והרמב"ן בעשיית שולחן ומנורה ומזבח הזהב האם צריכים לחיות ככלי שרת שעשה משה רבינו

א) הנה בתבנית כלי שרת, מלבד שולחן מנורה ומזבח הזהב שמפורשים במקרא, נחלקו רש"י ורמב"ן עה"ת, האם צריך לעשות אותם דוקא ככלי שרת שעשה משה רבינו, או יכול לעשות להם תבנית אחרת.

דעת רש"י דצריך לעשות דוקא ככלי שרת שעשה משה רבינו, וז"ל: "וכן תעשו, כשתעשו כלי בבית עולמים כגון שולחנות ומנורות וכירות ומכונות כתבנית זו תעשו". עכ"ל. ודעת הרמב"ן, דיכול לעשות להם תבנית אחרת. וכתב על דברי רש"י בזה"ל: "ולא ידעתי שיהיה זה אמת שיתחייב שלמה לעשות כלי בבית עולמים כתבנית אלו, ומזבח הנחשת עשה שלמה כ' אמה על כ' אמה". עכ"ל. ועי' מקד"ד (סי' ב' סק"א).

שיטת הרמב"ן דעשיית הארון צריך לעשותו כהארון שעשה משה רבינו

ב) והנה אף שדעת הרמב"ן, דיכול לעשות כלי שרת בתבנית אחרת ממה שעשה משה רבינו, אך לענין עשיית הארון, מצינו בדברי הרמב"ן בספר המצוות, בהשגתו ע"ד הרמב"ם, (במצות עשה ל"ג), שכתב הרמב"ן דמצות עשיית הארון היא מצוה הנוהגת לדורות, שהרי מנה הרמב"ם נושא על הכתף למצוה, לפי שהמצוה קיימת לנו לדורות, וכמו שמנה משא הארון למצוה, כן ראוי למנות עשייתו מכלל מצות עשה, לפי שהיותו מצוה קיימת לנו. - וכתב: "ועוד, שאם נעלה על דעתינו שיאבד או ישבר, מצוה לעשותו כמדה הראשונה לשום בו לוחות העדות, כו". עכ"ל הרמב"ן. הרי דלענין